

In gesprek met Wim Windt en Jan Kruit

Amerikaans vuilbroed, een traumatische ervaring

'Het hele spul moest opgeruimd'

Tekst en foto's Feikje Breimer

De gaatjes in het broed herinnert Wim Windt zich nog. En ja, hij heeft absoluut de luciferproef gedaan. Maar hoe het toen verder ging? Hoofdschuddend loopt de imker over het graspad achter zijn woonboerderij in Buinerveen. "Ik verwachtte het gewoon niet! Ik werkte al dertig jaar heel secuur; geen oude raampjes gebruiken, kasten schoonmaken met soda en heet water. Je kent het wel."

In 2008 werden er drie kilometer rondom de woning van Wim grote borden geplaatst. Een opgestoken hand en de tekst Vervoersverbod erop. De afbeelding van een bijenkorf naast de tekst maakte het voor iedere voorbijganger duidelijk: hier is iets mis met bijen.

Amerikaans vuilbroed.

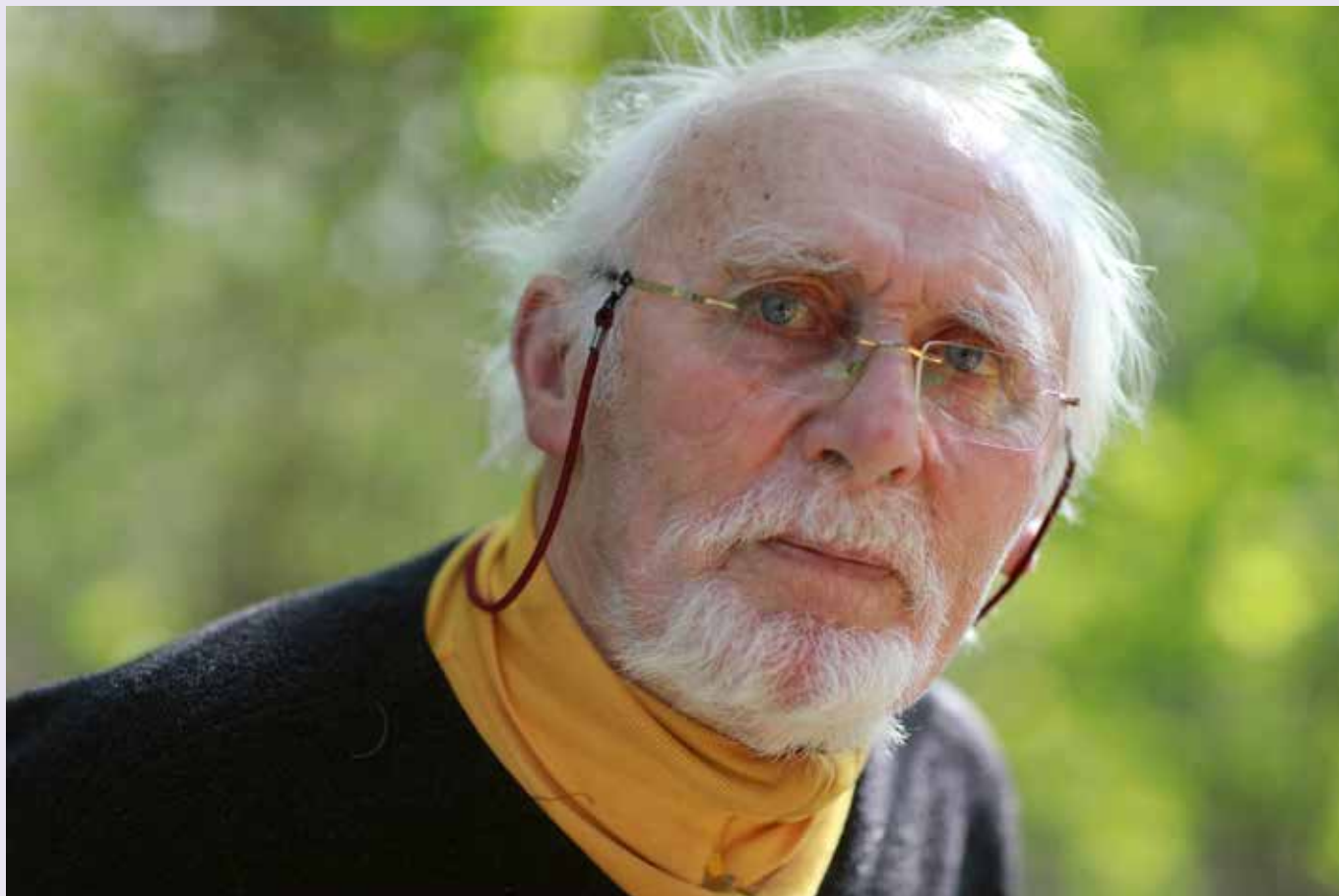
Als de bacterie de bijen van een imker treft zijn de gevolgen groot. Jan Kruit was als Bijengezondheidscoördinator nauw betrokken bij de aanpak van de uitbraak bij Wims bijen.

"Wanneer je als coördinator een telefoontje krijgt van een bezorgde imker die zelf de luciferproef heeft gedaan, weet je eigenlijk al dat het Amerikaans vuilbroed is. Maar volgens het protocol vindt er een microbiologisch onderzoek plaats; het duurt vijf dagen voordat de uitslag hiervan definitief is. Die vijf dagen heb ik samen met de bijengezondheidscoör-

dinator van de provincie Drenthe gebruikt om zoveel mogelijk imkers te informeren in het getroffen gebied. Onze belangrijkste boodschap? Het is niet de schuld van de getroffen imker."

Blauwe vaten

Voor Wim is de periode in 2008 als een waas voorbij gegaan. "Ik weet dat ik iemand heb gebeld, maar ik weet niet meer wie. Mijn vrouw Wil heeft mij vanaf het begin overal mee geholpen. Je krijgt van alles over je heen. Mannen in

De herinnering blijft pijnlijk voor Wim. "Die geur! Nu herinner ik het mij weer."

witte pakken leverden grote blauwe vaten af, het hele spul moest opgeruimd. Ons geluk was nog dat we kunststof kasten gebruiken, die kun je met heet water en soda grondig schoonmaken. Houten kasten zou ik hebben verbrand. Alle materialen die we gebruikten stopten we in die blauwe vaten; onze imkerpakken, de raampjes, alles. Als zo'n vat groter was geweest had ik mijzelf er bij wijze van spreken ook in afgevoerd."

Wim maakt een breed armgebaar over het terrein. Met een beetje moeite herken je nog de vroegere veldjes van het kampeerterrein dat het echtpaar Windt hier bestierde. "Inmiddels heb ik hier duizend boompjes gepoot, vooral vuilboompjes omdat de bijen daar zo graag op vliegen. In de periode dat de uitbraak van het Amerikaans vuilbroed speelde was onze camping nog in bedrijf. Via via begreep ik dat sommige imkers ervan overtuigd waren dat de toeristen de uitbraak veroorzaakt hadden. Iemand had zeker een leeg potje honing van buitenlandse oorsprong weggegooid in de buurt van de bijen. Maar we ruimden alles altijd heel goed op, en uiteraard heb ik nooit buitenlandse honing gevoerd aan een klein zesramertje of zo."

Zwakke volkjes

Jan Kruit begrijpt de keus van Wim om alle volken op te ruimen. Toch is dat niet verplicht, legt hij uit. "Uiteindelijk beoordeel je dat als gezondheidscoördinator samen met de imker. De bacterie die de ziekte veroorzaakt komt in alle bijenvolken waarschijnlijk voor. Het zijn steevast de kleine zwakke volkjes die het treft. Een gezond naburig volk hoeft je niet te vernietigen, maar ermee reizen is uit den boze in de periode nadat de besmetting is geconstateerd."

Wim loopt naar de bijenstal achter in zijn tuin. Het is een uitstekende vliegtag en de bijen vliegen volop. Toen hij in 1975 met bijen begon koos hij voor de zachtaardige en nijvere carnica. Vanaf het begin genoot hij enorm van de bijen. "Iedere keer de verwondering over hun manier van leven!" legt hij zijn fascinatie uit. "Al die bijen hebben een soort printplaat hoe ze moeten leven, niemand legt ze dat uit."

Amerikaans vuilbroed

is een ziekte van het broed van bijen. Een staafvormige, sporenvormende bacterie (*Paenibacillus larvae*) veroorzaakt de ziekte in het broed. De sporen van deze bacterie blijven lang leven en zijn goed bestand tegen hitte en uitdroging. De bijenziekte is niet besmettelijk voor de mens. Wanneer u als imker een besmetting vermoedt, neem dan contact op met de regionale Bijengezondheidscoördinator. Op de website van de NBV is een lijst beschikbaar met coördinatoren.

Er geldt een protocol ter voorkoming van verdere verspreiding, waaronder een meldingsplicht bij de Rijksoverheid en het instellen van een vervoersverbod. Het vervoersverbod houdt in dat er in een straal van drie kilometer van de besmettingshaard niet met bijenvolken en bijenmaterialen van, naar en door het gebied mag worden gereisd. Dit geldt voor een periode van minimaal 30 dagen.

Bijengezondheidscoördinator Jan Kruit bij een van zijn zeventig bijenkasten: "Het kan iedereen overkomen, ook ons."

Hoe de natuur dat allemaal regelt kun je bij de bijen in een kort bestek beleven. Ik mag graag hier bij de bijen zitten kijken hoe ze vliegen en wat ze mee terugbrengen naar de kast. Je hoeft er geen dieren voor dood te maken. Het enige wat je hoeft te doen als een volk zich niet prettig gedraagt is een nieuwe koningin invoeren. Dat spreekt mij enorm aan."

Geen geit

Een korte periode in de jaren tachtig stopte Wim met de bijen. Dat had alles te maken met een andere besmetting. "De besmetting met varroamijten liep toen hoog op in Nederland, met alle bijbehorende virusziekten. We moesten dat bestrijden met Perizin, dat klonk zo chemisch, ik zag dat echt niet zitten. Na een paar jaar stond mijn zoon die veearts is met zijn auto voor de deur. 'Je raadt nooit wat ik voor je heb meegenomen,' zei hij. Ik dacht misschien een geit? Maar nee, het was een carnica volkje in een heel oude bijenkast. Dat heeft mij zo'n plezier gedaan, ik kan mij een leven zonder bijen niet voorstellen. Ik ben nu tachtig jaar en wil nog heel lang doorgaan."

Wim legt zijn hand op één van de bijenkasten, de zoete geur van honing hangt in de lucht. Een paar keer herhaalt hij dat hij zoveel is vergeten uit de tijd van de besmetting met het Amerikaans vuilbroed. Hij zucht een keer diep. "Die geur, dat herinner ik mij nu weer. Dat volkje waar ik het in aantrof was klein en zwak, en toen ik een raampje optilde om het te

Wim: "Ik mag graag bij de bijen zitten kijken hoe ze vliegen."

controleren stonk het akelig."

"Nou!" beaamt Jan Kruit, "Het stinkt, maar niet zoals Europees vuilbroed, dat heeft een hele zure lucht. Voor mij was de uitbraak bij Wim Windt de eerste die ik meemaakte. In Duitsland was ik weleens aanwezig geweest bij het opruimen van besmet materiaal, maar de besmetting in 2008 was voor mij voor het eerst. Het komt vaker voor, maar gelukkig nog steeds sporadisch. Samen met Lubbert Heidema run ik Bijenstand 'de Driehoek' in Ter Apel. We hebben zeventig bijenkasten en zijn nauw betrokken bij ontwikkelingen rond bijgezondheid. Wij hebben bij onze volken nooit met Amerikaans vuilbroed te maken gehad, maar dat is geen garantie. Het kan echt iedereen overkomen, ook ons."

Wim loopt weer terug naar huis. De buurvrouw komt binnen met een leeg honingpotje. 'Nederlandse Honing' staat op de sticker van Imkerij 'De Paardetange'. Ondanks de nare ervaring bleef Wim imker. "Direct na de akelige ervaring met het Amerikaans vuilbroed heb ik een nieuw carnicavolkje gekocht. In de eerste periode daarna was ik overdreven schoon aan het werk in de kasten. Plastic handschoenen aan en per kast apart materiaal om er in te werken. Werkelijk alles boende ik dan na afloop schoon met heet water en soda. Langzamerhand is dat er wel uitgesleten, eigenlijk net als de herinnering aan die periode. We zijn er intens mee bezig geweest, maar het is voorbij, gelukkig." ●

Driegangenmenu

Deze darrenraat was eigenlijk bedoeld voor de kippen, maar dit egeltje laat zich het 'voorgerecht van het driegangenmenu' ook goed smaken.

Foto en tekst ingezonden door Linde Bolk uit Brielle.